

ревізійної комісії адвокатів регіону, дострокове відкликання їх з посад, затвердження штатного розпису і кошторису ради адвокатів регіону, кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури тощо.

Список використаних джерел:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 27. – Ст. 282.
3. Основні положення про роль адвокатів (Прийняті VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам у серпні 1990 року). Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_835.
4. Положення про Раду адвокатів України. Затверджене установчим з'їздом адвокатів України від 17 листопада 2012 року. Режим доступу: <http://www.unba.org.ua/upload.pdf>.
5. Фіолевський Д.П. Адвокатура: підручник. / Д.П. Фіолевський. – 3-тє вид., випр. і доп. – К.: Алерта, 2014. С. 624 – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1233122856134/pravo/organi_advokatskogo_samovgyaduvannya/.
6. Адвокатура України : навч. посіб. У 2 кн. Кн. 1 / за ред. С.Я. Фурси. – К. : Вид. Фурса С.Я.: КНТ, 2007. – С. 940.

Термус В.С.

студент,

Полтавський юридичний інститут

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ МЕТОДИКИ

Методичне забезпечення процесу розслідування та попередження злочинів завжди було і є одним із пріоритетних напрямків розвитку криміналістики. Це обумовлено тим, що саме у криміналістичній методиці, як в особливому розділі цієї науки, аналізується нагромаджений досвід виявлення, розслідування та попередження злочинів, відшукуються найефективніші прийоми, методи ведення слідства у певних категоріях справ. Розроблені наукою криміналістичні рекомендації стають найважливішим інструментарієм слідчого, своєрідним алгоритмом дій у типових слідчих ситуаціях. Очевидно, вдосконалення слідчої діяльності неможливе без вивчення злочинної діяльності, врахування тенденцій її розвитку. Ця проблема набуває надзвичайної гостроти у зв'язку із постійним оновленням механізмів вчинення злочину, їх адаптацією до суспільних перетворень, що фактично визначає актуальність дослідження окремих криміналістичних методик.

Криміналістична методика розслідування злочинів завжди була в центрі уваги вчених-криміналістів, оскільки постійно потребує удосконалення існуючих і створення нових методик розслідування сучасних злочинів. Зокрема, слід назвати таких вчених як: Р. С. Белкін, П. Б. Біленчук, А. Н. Васильєв, І. А. Возгін, А. В. Іщенко, І. М. Лузгін, В. Ю. Шепітько та ін.

Але з безперервним розвитком організованої злочинності, появою нових видів злочинів криміналістична методика знаходиться у стані активного розвитку і тому потребує постійного вивчення й удосконалення [1, с. 65].

Криміналістична методика може розглядатися у вузькому та широкому розумінні. У вузькому розумінні криміналістична методика – це методика розслідування окремих видів злочинів. У широкому розумінні криміналістична методика – це не тільки методика розслідування, а й методика судового розгляду кримінальних справ тієї чи іншої категорії, методики кримінального захисту або державного обвинувачення. Визначення поняття криміналістичної методики передбачає встановлення її найбільш суттєвих ознак. Проведений аналіз визначень поняття криміналістична методика показує, що науковці-криміналісти по-різному розглядають її сутність, називають такі властивості, що не дозволяють відмежувати її від інших категорій криміналістики, або вважають, що методика – це сама слідча діяльність [8, с. 244]. Узагальнимо погляди вчених та визначмо суттєві ознаки. Важливою ознакою криміналістичної методики є її системність. Криміналістична методика займає чітке місце в системі криміналістики. Вона являє собою не галузь, і не частину криміналістики, яка не є визначеною. Криміналістична методика – це розділ криміналістики. У цьому відношенні справедливими є слова, що методика розслідування злочинів – це самостійний розділ науки криміналістики. Вона тісно пов'язана з криміналістичною технікою і слідчою тактикою, з яких черпає певні дані і прийоми формування методів розкриття і попередження злочинів. Виходячи з того, що система криміналістики охоплює чотири елементи (загальної теорії криміналістики, криміналістичної техніки, криміналістичної тактики, криміналістичної методики) Р.С. Белкін вважає, що саме така система науки відображає максимально адекватно предмет криміналістики. І.А. Возгрін зазначає, що пізнання закономірностей методики досягається шляхом вивчення з криміналістичних позицій двох, протилежних один одному, видів людської діяльності – злочинної, пов'язаної з підготовкою, вчиненням злочинів і приховуванням їх слідів, і слідчої, яка полягає в організації і здійсненні розкриття, розслідування і запобігання злочинам [3, с. 73]. Суттєвою ознакою криміналістичної методики є її інтегративність. Саме криміналістична методика поєднує дані криміналістичної техніки та тактики щодо окремих видів (груп) злочинів. Вона характеризується інтегративними рисами криміналістичної техніки і тактики, охоплює в себе пізнання закономірностей, по-перше, злочинної діяльності з підготовки, вчинення, приховування і протидії розслідуванню злочинів і, по-друге, кримінально-правоохоронної, кримінально-процесуальної діяльності щодо їх розкриття, розслідування і судового розгляду. В криміналістичній методиці розслідування можливе виокремлення та пізнання на цій підставі своєрідних закономірностей інформаційних структур, систем і процесів, розроблення оптимальних варіантів (серій) правил і алгоритмів дій, що адресовані органу дізнання, слідчому, прокурору та суду в різних криміналістичних ситуаціях відповідно з призначенням кримінального судочинства. Існує навіть позиція, що в криміналістичній методиці розробляється стратегія всієї криміналістичної

діяльності з розслідування злочинів. Через це методика розслідування не тільки стала таким розділом криміналістики, без використання наукових і практичних даних яким фактично неможливо професійно вести розслідування злочинів, але й є найважливішим кінцевим продуктом криміналістичної науки. Змістовне навантаження криміналістичної методики свідчить про таку її ознаку як інформаційність. Криміналістична методика є фактично інформаційною моделлю. На підставі узагальнення опису значної кількості злочинів і розробляється їх інформаційна модель, яка відображає саме типове для всього масиву деліктів, що розслідуються [2, с. 303].

Р.С. Белкін справедливо вказує, що система виступає як комплекс порад типізованого характеру, тобто відбиває типове для розслідування злочинів певного виду. Підставами для створення таких комплексів слугують: а) комплексний характер завдань, вирішуваних в процесі розслідування; б) необхідність розроблення комплексу дій, що задіюються для вирішення цих завдань; в) комплексна участь в розкритті, розслідуванні і попередженні злочинів в межах своєї компетенції, окрім слідчого, працівників органів дізнання, експертних установ та інших спеціалістів, представників громадськості; г) реально існуючі зв'язки і залежності між рекомендаціями. Проведений аналіз літературних джерел та ознак криміналістичної методики дозволяє дійти висновку, що криміналістична методика – це система інтегрованих наукових положень і сформованих на їх основі комплексів методичних рекомендацій та слідчих технологій у вигляді типових інформаційних моделей, спрямованих на оптимальне здійснення розслідування та попередження (запобігання) злочинів. Пропоноване визначення є визначенням поняття криміналістичної методики у її вузькому розумінні. При цьому мова йде про завершальний розділ криміналістики [5, с. 220].

Криміналістична методика безпосередньо пов'язана із практикою розслідування злочинів, оскільки сприяє найбільш успішній організації та здійсненню розкриття, розслідування та попередження злочинів узагалі та злочинів, учинених організованими злочинними угрупованнями, зокрема. Такий зв'язок взаємний, бо теорія з практикою невід'ємні [7, с. 114].

Для встановлення ефективності криміналістичної методики слід зосереджувати увагу на проблемних питаннях удосконалення рекомендацій у розкритті, розслідуванні та попередженні злочинів, учинених організованими злочинними угрупованнями. Так, при формуванні методик мають бути враховані результати: узагальнення досвіду розслідування цієї категорії злочинів; узагальнення та аналіз способів учинення таких злочинів та інших обставин, що дозволяють розробити криміналістичну характеристику; вивчення спеціальної літератури із урахуванням цієї категорії злочинів; виявлення закономірностей, тенденцій та ознак, характерних для таких злочинів [4, с. 174].

На жаль, якою б досконалою не була методика, все одно вона не може довгий час задовольняти потреби практики. Різноманіття кримінальних справ, непередбачуваність слідчих ситуацій і особливо поява нових видів злочинів, учинених організованими злочинними угрупованнями, вимагають пошуку

додаткової літератури з інформацією про особливості розслідування [6, с. 900].

Таким чином, проведений аналіз літературних джерел та ознак криміналістичної методики дозволяє дійти висновку, що криміналістична методика – це система інтегрованих наукових положень і сформованих на їх основі комплексів методичних рекомендацій та слідчих технологій у вигляді типових інформаційних моделей, спрямованих на оптимальне здійснення розслідування та попередження (запобігання) злочинів. Пропоноване визначення є визначенням поняття криміналістичної методики у її вузькому розумінні. Ознаками криміналістичної методики слід визначити: системність, інформаційність, комплексність, інтегративність. Визначення поняття окремої криміналістичної методики має ґрунтуватися на таких суттєвих ознаках: комплексності та системності криміналістичних (методичних) рекомендацій; інформаційності пропонованої моделі; спрямованості на оптимальне розкриття та розслідування певного виду злочинів.

Список використаних джерел:

1. Криміналістична методика на сучасному етапі та її роль у розслідуванні злочинів, учинених організованими злочинними угрупованнями / Я. І. Слободян // *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)* . – 2012. – № 2. – С. 64-70.
2. Нетрадиційні криміналістичні засоби і методи в розслідуванні злочинів: можливості використання / С. Г. Качурін // *Актуальні проблеми права: теорія і практика* . – 2013. – № 26. – С. 302-311.
3. Поняття і загальна характеристика методів криміналістики / І. І. Котюк // *Вісник Академії адвокатури України* . – 2007. – Вип. 2. – С. 72-78.
4. Принципи формування окремих криміналістичних методик розслідування злочинів / В. Журавель // *Вісник Академії правових наук України* . – 2011. – № 1(64). – С. 173-183.
5. Окремі аспекти методології використання криміналістичних знань у судовому розгляді кримінальних знань / І. І. Когутич // *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України* . – 2008. – Вип. 20. – С. 219-229.
6. Ознаки криміналістичної методики / Б. В. Щур // *Форум права* . – 2011. – № 3. – С. 899-903.
7. Основи методології кримінального забезпечення розслідування кримінальних правопорушень / О. В. Карнаухов // *Вісник Академії митної служби України. Сер. : Право*. – 2013. – № 2. – С. 113-118.
8. Криміналістика: Підручник / Кол. авт.: В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В. А. Журавель та ін. / За ред. проф. В. Ю. Шепітька. – 4-е вид., перероб. і доп. – Х.: Право, 2008. – 464 с.